

BODI ČLOVEK!

Stražar pravi: "Prišlo bo jutro, četudi je noč!" (Iz 21,12)

Primož Krečič

Bodi človek!

Z novo prilogo 'Bodi človek' želimo stopiti na pot z vami, dragi sodobniki, in izmenjati misli o različnih vprašanih, bolečinah in veselju, hkrati pa skupaj iskati pristno podobo življenja, tako, kot jo vidimo sami in nam jo kaže Bog.

Različne opredelitve bi mogli najti za današnjega človeka, vsekakor smo zgradili veličastno civilizacijo, veliko vemo o stvarnosti in marsikaj si lahko privoščimo, obenem pa smo majhni, krhki in preplašeni kot še nikoli. V to stanje nam prihaja Božje stvarjenjsko naročilo: Bodi človek! Biti ljudje v vseh svojih razsežnostih, na tak način, kot si nas je zamislil Stvarnik in v čemer je tudi naša sreča.

Toda napuh nas je odvedel stran od sebe, na krajšnice in kriva pota, kjer smo iskali lažje življenje, več užitka in manj dela. Prevladujoča miselnost je govorila o nebesih na zemlji, praksa pa dan za dnem govori o temni strani te zgodbe, o razbitosti ljudi in družin, o trpljenju in vse večji osamljenosti. Poleg kraje in nepravilnosti v ekonomiji, ki rojeva vse večjo brezposelnost, so tu še klasično očitna dejstva naše stvarnosti, da se prazni zlasti soško hribovje, da so mladi in srednja generacija močno narodno izkoreninjeni, da imamo krepko onesnaženo naravo, veliko barbarskega nasilja in splošno moralno pokvarjenost ter duhovno zmedo. V to brezoblično stvarnost prihaja odrešenjski klic: "Rad te imam, bodi človek!" Izreka ga učlovečeni Božji Sin, ki se bliža v globine naše revščine in nemoči, da bi nam pomagal pri izhodu.

Ko smo ga nekdanj zavrnil, ker je bil čist in nas je izzival, ga je prebičnega in ponižanega predstavil rimski upravitelj: "Glejte, človek!" Toda ko je bil najbolj poteptan od človeške hudobije, jo je spremenil v nov dar za izhod človeštva. Solidaren z vsemi trpečimi je ostal stremeti do konca in se predal v Očetove roke. Zvestoba je biti človek, le tako se hudobija spremeni v dar ljubezni za življenje. Iz žrtve na križu odseva podoba našega dostojanstva in enkratnosti, ki daleč presega ideološka precejšenja ali podcenjevanja. Tu smo to, kar smo, to je naša resnica v svobodi. Ta dar sprejemamo in ga želimo uresničiti v sedanjem primorskem času in prostoru, sredi vseh težav, pa tudi ob mnogih pričevanjih pristne človeškosti. Ob bližini Božje ljubezni želimo biti blizu današnjim ljudem in hoditi z njimi po poti iskanja osvobodene človeškosti. Radi bi pokazali na vrednoto prijateljstva in zvestobe, na pravičnost in odpuščanje, na medsebojno pomoč in zavarovanje najšibkejših. Prav tako bi se radi približali mladim, ki s težavo iščejo svoje vrednote in prostor, biti blizu upanju in bolečini družin, skupin, skupnosti, na krajevni in širši ravni. Pri tem nam bodo pomagali zlasti nekateri vzori: svetniški kandidati Jakob Ukmar, Filip Terčelj, Lojze Bratuž, nadškof Frančišek Borgia Sedej, duhovniki čedermaci, domoljubni partizani, zavzeti kulturniki, pokončni očetje in matere. Njihovo življenjsko pričevanje nam bo tudi pomagalo presegati nesrečno delitev, ki so jo v zgodovini hotele vsiliti velike ideologije in s tem razbiti skupno čutenje in dušo našega ljudstva. Želim, da bi s tem našim prispevkom kar najbolj odmeval klic in povabilo: "Bodimo ljudje!"

Foto M. Rijavec

Mladi nimajo več "anten" za Boga

Zakaj je v Cerkvah čedalje manj mladih

Cerkve v Evropi še nikdar ni imela tako raznolike ponudbe, kot jo ima danes - v nekaterih zahodnih državah, kot recimo v Italiji in Španiji, je ta še bolj razvejena kot pri nas. Tako količinsko kot tudi po kakovosti lahko rečemo, da je "oblik krščanstva" zelo veliko. Pa vendar se naše župnije praznije. Morda so naše cerkve in župnijski prostori še v redu za otroke in za skupine, ki obstajajo že več let ali desetletij (temu primerna je tudi starost njihovih članov), vse manj pa je v njih "pobirmancev" (bomo kar ohranili to skovanko brez vezaja, ker lahko pomeni, da so bili pobirmani - v glavnem radi rečejo, da so "končali" birmo, kar navadno pomeni, da so tudi prekinili stik s Cerkvijo) in mladih - to so tisti, ki so dali skozi dobo odraščanja (adolescenco), ne moremo pa zanje še reči, da so odrasli. Tudi pri nas lahko vidimo, kako se vidno "starajo" pokonciljska cerkvena gibanja (Fokolari, Prenova v Duhu...), pa tudi skavtsko gibanje se srečuje z nemierno težavami. Brez težav lahko prav tako zatrdimo, da je vse več "svetopisemske nepismenosti", v smislu nepoznavanja vsebine Svetega pisma, v načinu življenja ljudi pa lahko s prostim očesom opazimo znake novega poganstva (npr. žarni pogrebi, ki so bili včasih nekaj nepojmljivega). Če torej na kratko povemo, se zdi, da krščanstvo za nas ni več neki "dober posel", neka prava investicija, na katero bi stavili, pravzaprav je tako, da imamo na eni strani vse več ponudbe, na drugi strani pa je vse manj povpraševanja. V današnjem času je torej krščanska vera izgubila tisto svojo sposobnost, da bi

človeka naredila bolj človeka. Pa tu ne gre za neki problem zastarelega jezika, moralnih predpisov ali krščanskih obredov, ampak je treba iskati globlje. Povprečni evropski prebivalec namreč v svoji notranjosti ne more najti tistega končnega smisla vere, večnega življenja, dokončne odrešitve, neke zaželene prihodnosti. Krščanstvo za našega človeka ne predstavlja tistega zagotovila izpolnitve posameznika. Ne zagotavlja, da bo dosegel tisto srečo, ki si jo vsi tako želimo, po kateri hrepenimo. Mnogi zato danes mislijo, da je treba to srečo iskati na kakem drugem naslovu, ki ni "farovski", da je treba iti h kakemu drugemu ponudniku. To lepo dokazujejo njihovo vsakdanje življenje in njihove življenjske (ne) odločitve, kakor tudi razlogi, ki jih ženejo naprej. Če torej krščanstvo ne pripelje k sreči oz. k tisti radosti, o kateri piše evangelist Janez (15,11), čemu naj bi sploh služilo?

Ljudi našega časa tako Kristusov evangelij več ne pritegne, pa čeprav jim je predstavljen v tisočih različnih načinih, otenkih in barvah. Besede, ki jih je izrekel Nazarečan, se jim ne zdijo več koristne za neko lepo, polno in dostojno življenje, ki bi ga bilo vredno živeti. Enostavno so se navadili, da preživijo, da se pretolčejo skozi svoje bivanje na tem svetu brez Boga in Cerkev. Novost današnjega časa na Zahodu je ta, da ljudje ne grejo več proti Bogu, kot je veljalo za klasični ateizem, temveč so brez Boga, kot tisti, ki nima več antene, da bi ga zaznal, in tako Bog izginja z obzorja ljudi. To je stanje mnogih ljudi našega časa, naših sodobnikov, da nimajo več sprejemnikov za

Boga in za Cerkev, da bi jih lahko naravnali na to frekvenco (spomnil sem se na ploščo 'Frekvenca Boga', skupine Nova zapoved). To še zlasti drži za mlade - gre za rojene v letih 1980-1990, današnji dvajset- in tridesetletniki. Znaki tega so predvsem trije: nepoznavanje Svetega pisma; slabo vključevanje in sodelovanje pri pobirmanski formaciji (razne mladinske in študentske skupine, zbori, skavti...); precejšnja lahkotnost ali celo brezbriznost pri opuščanju nedeljskega bogoslužja. Vse to nam pove, da jih stvari, ki jih ponuja krščanstvo, ne zanimajo kaj dosti, če sploh kaj (zanimanje v smislu nečesa, kar se te v globini dotakne). Če bi jih vprašali, bi mnogi mladi ne zanikali svojega zanimanja za sveto, vendar pa se v praksi pokaže, da ne vejo skoraj nič o dejavni krščanski veri in o molitvi. Zagotovo je nekdanji totalitarni režim, v katerem smo živeli, temu dodal tudi nekaj svojega, vendar ne sme služiti kot izgovor. Vemo namreč, kako so se okrog osamosvojitve Slovenije cerkve pošteno napolnile, tudi z mladimi, in lahko rečemo, da je še pred petnajstimi leti bilo veliko število mladinskih skupin, pa tudi mladi so še precej množično obiskovali nedeljske maše.

Lahko rečemo, da je sedaj slika mladih v Cerkvah na obeh straneh meje precej podobna. Radi se izjavljajo, da so verni, če ne celo, da so katoličani, se pa ne poglobljajo v Sveto pismo in v njegovo življenjsko ter globoko človeško sporočilo, ker se ne čutijo doma v njem. Predvsem pa se ne udeležujejo nedeljskega srečanja ob mizi Besede in Evharistije, srečanja z vstajnim Kristusom, ki ga skupnost priznava za Gospoda človeškega časa in zgodovine. Vidimo, da tovrstno izrekanje za vernika in kristjana pravzaprav ničemur in nikomur ne služi kaj dosti.

Kakšen je torej verski, bolje rečeno, religiozni čut mladih?

*dalje str. 4**
Andrej Vončina

Terčeljev učbenik Mati uči otroka moliti Sveti trije kralji so molili Jezusa

"**V**tistih krajih, odkoder solnce vzhaja, so bili doma sveti trije kralji. Bog jim je poslal zelo veliko in svetlo zvezdo, ki naj bi jih peljala k Jezusu. Sveti trije kralji so vstali in šli v Betlehem. Zvezda je šla pred njimi in jim kazala pot. V Betlehemu se je zvezda ustavila nad hlevčkom. Sveti trije kralji so šli v hlevček in poklekli pred Jezusa. Ko so ga pobožno molili, so mu dali v dar bogate, lepe darove. Veseli so se vrnili domov. Judje so imeli hudobnega kralja. Ime mu je bilo Herod. Ta Herod je slišal, da bo Jezus postal kralj, in se je zelo bal. Zato je ukazal svojim vojakom, naj ubijejo vse otroke v Betlehemu in tudi malega Jezusa. Bog pa je poslal ponoči k svetemu Jožefu angela. Angel je zbudil Jožefa iz spanja in mu rekel: "Vstani, vzemi hitro malega Jezusa in beži z njim daleč v Egipt, da ga Herod ne bo ubil!" Marija in Jožef sta vzela Jezusa in sta ponoči hitela daleč v Egipt. Herod je zastoj iskal Jezusčka.

Vprašanja: 1. Kje so bili doma sveti trije kralji? 2. Kaj jim je Bog poslal? 3. Zakaj jim je Bog poslal zvezdo? 4. Kaj so naredili sveti trije kralji? 5. Kdo jim je kazal pot? 6. Kje se je zvezda ustavila? 7. Kaj so sveti trije kralji dali malemu Jezusu? 8. Kakšnega kralja so imeli Judje? 9. Kako je bilo ime temu kralju? 10. Kaj je Herod mislil? 11. Kaj je ukazal? 12. Ali so vojaki Jezusa ubili? 13. Zakaj ne? 14. Kaj je ukazal angel Jožefu? 15. Kam sta bežala Marija in Jožef?

Sveti trije kralji.
K jaselcam so prišli
Sveti trije kralji
In darov bogatih
Jezuščku so dali.

Mi smo pa še majhni,
Nismo nič bogati!
Le srce ti damo,
Jezušček naš zlati!"

Ali veste, katero obletnico Filipa Terčelja smo letos obhajali?

Letos smo obhajali 65-letnico smrti g. Filipa Terčelja. Skupaj z g. Francem Krašno je bil 7. 1. 1946, dan po Gospodovem razglasenju oziroma prazniku Sv. treh kraljev, umorjen v Štulčevi grapi v Davči. Sedaj njegovo telo počiva na pokopališču v Davči. Vrstica pesmi o Svetih treh kraljih, v priročniku *Mati uči otroka moliti* (GMD, 1930),

pravi: "Le srce ti damo", kaže na veliko skromnost in ponižnost pisca te pesmi. V resnici takšen dar presega darove Svetih treh kraljev. Modri z Vzhoda so Jezusu darovali zlata, kadila in mire. Terčelj pa je dan po prazniku Svetih treh kraljev daroval več, največ, kar je možno - daroval je svoje življenje.

Kakšen je pomen učbenika Mati uči otroka moliti?

Iz kateheze o Svetih treh kraljih lahko razberemo, kakšen je bil celoten učbenik. Bil je namenjen staršem in otrokom kot pripomoček, s pomočjo katerega so se lahko starši z otroki pogovarjali o verskih vprašanjih. Vseh svetopisemskih katehez je v tem priročniku 31, sledi priprava na spoved, sveto obhajilo, birmo, v priročniku so natisnjene tudi osnovne molitve, mašne molitve ter najpotrebnejše resnice in zapovedi. Skupaj priročnik zaobsega 77 strani. Ob tem učbeniku so naši predniki spoznavali verska vprašanja in so se, v času fašizma, ko je v šolah potekal pouk v italijanskem jeziku, naučili tudi pisati in brati v slovenskem jeziku.

Kakšna je kateheza o Svetih treh kraljih?

Filip Terčelj se je potrudil, da je najprej s svojimi besedami povzel evangelijsko poročilo o Modrih z Vzhoda in besedilo prilagodil majhnim otrokom. Verjetno ste že kdaj pisali povzetke ter obnove in veste, da to zahteva od možganov kar veliko napora. Katero besedo uporabiti, kako povedati, da bo zgodba nagovorila otroke in njihovo neizmerno domišljijo? V drugem delu so vprašanja o predstavljeni zgodbi. V tej katezi je 15 vprašanj. Na pedagoški fakulteti so me učili, da je postavljanje vprašanj zelo pomembno, tako rekoč neobhodno, če želimo napredovati v znanju in modrosti. Ko smo kritični in postavljamo vprašanja, že odkrivamo odgovore in se poglobljamo v razumevanje resnice. Sledi še pesem, ki jo je v tem primeru verjetno sestavil Filip Terčelj sam, kajti v drugih katezah navede avtorja. Pesem nas usmeri k premišljevanju o pomenu zgodbe o Svetih treh kraljih za naše življenje. V priročniku pa ne gre le za besedilo, temveč tudi za risbo.

Josip Srebrnič, Sveti trije kralji

Tekst in risba sta v sorazmerju 1:1. Je to slučajno, ali pa se je Terčelj za to odločil zavestno? Kako pomembna je risba za otroško domišljijo! Skromne črte s pomočjo domišljije prerastejo v "filmsko predstavo" - vse se seveda odvija v človekovi notranjosti. Mar nismo danes, ob poplavi slik, ki jih ob gledanju TV in brskanju po internetu zazna naše oko, prikrajšani za tovrstno ustvarjalnost, ker nas vsa ta navlaka utruja in preobremenjuje? Ob takih risbah so se naši predniki učili pripovedovati, razvijali kritično razmišljanje, se učili javnega nastopanja. Osmo vprašanje se glasi: "Kakšnega kralja so imeli Judje"? Od tu je le še korak naprej, da se vprašamo: "Kakšne kralje imamo danes?", "Kakšen naj bo naš odnos

do teh kraljev"?

Če pomislimo samo na povzetek zgodbe, na vprašanja, na risbo in na pesem, lahko ugotovimo, da gre za kvaliteten priročnik, za katerim se skriva veliko strokovnega znanja, ustvarjalnosti, napora in premišljenosti. Prav zaradi tega je bil priljubljen in učinkovit. S pomočjo kakšnih priročnikov se starši o verskih vprašanjih z otroki pogovarjate danes?

Bogdan Vidmar

Zgodbe iz Narnije: Potovanje Potepuške zarje

Zgodba neke spreobrnitve

V kinu v tem času predvajajo tretji del filmske sage *Zgodbe iz Narnije: Potovanje Potepuške zarje*. Filmska uprizoritev izhaja iz istoimenskega literarnega dela angleško-irskega pisatelja C. S. Lewisa. Pisatelj je bil rojen angleškemu staršem v Belfastu. Bil je krščen v irski anglikanski Cerkev (Church of Ireland), a je svojo vero v najstniških letih opustil in se razglasil za prepričanega ateista. Njegov najboljši prijatelj J. R. R. Tolkien, avtor *Gospodarja prstanov*, goreč katoličan, je bil med najbolj zaslužnimi, da se je pri 32 letih vrnil v krščanstvo in postal, kakor je sam dejal, "zelo običajen vernik v Anglikanski Cerkev". Pa ni bil tako "navaden" vernik, saj je ta spreobrnitev globoko vplivala na njegovo pisateljsko delo. Za opis tega pomembnega življenjskega koraka pa se ni, kakor mnogi, poslužil eseja. Tudi tu se je zgledoval po prijatelju Tolkienu in začel pisati pustolovske zgodbe. Tako je nastalo sedem knjig *Zgodbe iz Narnije*, kjer je s pomočjo mitoloških simbolov lepo opisal zahtevno, a tudi lepo pot vsakega kristjana. V mozaiku mitov in simbolov se dogaja večni boj med dobrim in zlim, med Bogom in sovražnikom. Da je v ozadju *Zgodbe iz Narnije* krščanska ideja, pa ne menijo vsi. Po mnenju igralca Liama Neesona, ki daje glas levu Aslanu, naj ta podoba ne bi predstavljala Kristusa, kot si je to zamislil avtor, ampak "predstavlja tudi Mohameda, Budo in vse velike duhovne voditelje". Koproducent

filma Mark Johnson pa naj bi dejal, da "vstajenje od mrtvih obstaja, v takšni in drugačni obliki, v tako veliko verstvih, da jo je težko označiti kot nekaj izrecno krščanskega". Pa vendar se tega, da gre pri obeh avtorjih za krščansko obarvano pripovedno pesništvo, ne da ovreči. Eustac Clarence, glavni junak *Potovanja Potepuške zarje*, na primer ubere pot spreobrnitve in rešitve. Če bi namreč ostal suženj greha, bi ne bil več človek, ampak bi se spremenil v zmaja, v pošast. Lewisov namen torej ni prav nič dvoumen - skrajno resno jemlje usodo človeka in posledično krščanstvo samo.

Za mnenje o izjavah Neesona in Johnsona smo povprašali tudi br. Mirana Špeliča, docenta patrologije (cerkvenih očetov in njihovega nauka) in zgodovine teologije na ljubljanski Teološki fakulteti, ki o tem pravi, da "je to poskus razkristjanjenja Lewisa in njegovih del ter poskus, da bi se jih zamešalo v neki novodobni religiozni cocktail. Če kdo noče videti evangelijskih odmevov v narnijskih zgodbah, ga pač ne bo videl. Saj tudi Jezusovi sodobniki niso prepoznali božjega sporočila v njegovem oznanjevanju, ampak to je bolj krivda zaslepljenih Jezusovih sodobnikov in tistih njim podobnih, ki se še danes raje izogone jasni evangelijski besedi". Glede samega filma pa br. Miran upa, "da bo tudi ta posredoval nekaj evangelijskih vsebin gledalcem, pa naj jih sprejmejo vede ali nevede".

Andrej Vončina

KDO SMO

Primož Krečič

Sem duhovnik Primož Krečič. Pred petdesetimi leti sem prišel na svet in preživljal otroštvo v domači vasi Vrhpolje pri Vipavi. Po osnovni šoli sem šel v Malo semenišče v Vipavo in se po maturi odločil za Bogoslovno semenišče ter Teološko fakulteto. Že v tem času sem se veliko ukvarjal s kulturo mladih kristjanov in ustanovil list Sončna pesem, ki je do nedavnega izhajal kot samostojna revija, sedaj pa je v sklopu Ognjišča. Po posvečenju sem bil kaplan v Kopru in Postojni, poglobil sem svoje študijsko znanje na Papeški univerzi Gregoriana v Rimu in bil tri leta urednik pri reviji Ognjišče. V tem času sem se posvetil pripravi srečanja papeža Janeza Pavla II. z mladimi in Primorsko v Postojni leta 1996. Sedaj sem že enajst let duhovni voditelj bogoslovcev v Bogoslovnem semenišču v Ljubljani in zadnja leta tudi predavam na Teološki fakulteti. Dve leti sem oblikoval uvodnike za katoliški tednik Družina. Za bogoslovce, duhovnike in laike pripravljam smernice za molitveno branje Svetega pisma. Razmišljam in pišem o duhovnih izzivih slovenske misli, pa tudi o povezavi med sodobno kulturo in krščanstvom. Ob vsem tem se vedno rad odpravim na Vipavsko, kjer imam domače in pomagam duhovnikom pri pastoralnem delu.

Bogdan Vidmar

Rodil sem se 14. februarja 1965. Skupaj s še dvema bratoma in sestro sem odrasčal na Colu, v delavski družini. Po končani osnovni šoli na Colu sem obiskoval gimnazijo Veno Pilon v Ajdovščini. Vpisal sem se na živinorejo, a sem po maturi leta 1984 vstopil v Bogoslovno semenišče v Ljubljani. Vmes sem eno leto služil vojaški rok v Jugoslovanski narodni armadi, v Skopju. V duhovnika sem bil posvečen med vojno 29. junija 1991 v Kopru. Najprej sem bil kot duhovnik kaplan v Postojni, nato v Novi Gorici. Tri leta sem bil župnik v Istri, v Kubedu, Sočergi, Movražu, Sočergi, Gradinu in Topolovcu. Sledil je študij pedagogike na salezijanski univerzi v Rimu. Po vrnitvi sem bil svetovalni delavec na Škofijski gimnaziji Vipava in duhovni vodja v Dijaškem domu ŠGV. Trenutno sem župnik v Podragi in profesor predmeta Vera in kultura na Škofijski gimnaziji Vipava.

Marko Rijavec

"Duhovnik in pesnik, z nečim nemirnim v prsih", sem zapisal pod svoj kratki osebni opis na svojem blogu. Še vedno ni nič drugače. Oboje sem rad, oboje tudi moram biti, srce ne pusti, da bi šlo drugače. Zato sem tak, kot sem. Zaljubljen v poezijo in knjige naslopov, v pisanje, v lepo glasbo in fotografijo, v lepote tega sveta, pa naj gre za tihi sončni vzhod ali piš vetra na skalnem previsu, vonj po gozdu ali hladno studenčnico. Z menoj se je začelo leta 1982 v šempetrski porodnišnici, takoj nato pa 19 let v Dornberku, kjer sem se privadil sonca in burje, dveh stvari, ki si jih najbolj trudem posnemati: greti in sijati torej ter čistiti in razkrivati resnico. Tege se učim, tak si želim biti. V tej smeri gre vse moje pisanje in ustvarjanje, vse moje življenje: do 2001 na gimnaziji v Vipavi, do 2007 v bogoslovju in na Teološki fakulteti v Ljubljani, do 2009 kaplan v Novi Gorici, do 2010 kaplan v Idriji, še danes pa duhovni vodja dijaškega doma v Vipavi. Veselim se naših skupnih križišč.

Andrej Vončina

Sem Andrej Vončina. Rojen sem 27. julija 1983, doma iz Prvačine (od koder je mama), trenutno pa službujem v Tolminu kot kaplan. Sicer imam tudi toliminske korenine (oče). Pa še dva brata imam (starejšega in mlajšega). Veseli me mnogo stvari. Poleg pisanja (zlasti v Novem glasu in na medmrežju) tudi šport (nogomet) in glasba (zbori, godba) ter branje. Prvih štirinajst let sem preživel v Novi Gorici. Naša družina od začetka ni bila verna, a ni bilo nobenih težav, ko sem kot majhen otrok začel z nono z Mosta zahajati v cerkev. Leta 1991 sva z bratcem prešla sv. krst. Po osnovni šoli Miloške Štrukelj v Novi Gorici sem šel na Škofijsko gimnazijo v Vipavi in jo zaključil leta 2002. Po otroškem navdušenju nad duhovništvom sem kasneje misel na ta poklic opustil, a po letu študija italijanščine in teologije ni šlo drugam kot v bogoslovje (mi ni žal, seveda). Na Teološki fakulteti sem diplomiral leta 2009, v duhovnika pa sem bil posvečen lansko leto na Sveti Gori.

O tem, kako civilizirani so v resnici bili muslimanski zavojevalci Malo drugače o križarskih pohodih

Že osem let po smrti preroka Mohameda se je islam raztezal po celotni severni Afriki, Cipru, po večjem delu Srednjega vzhoda (Bližnji vzhod + Arabski polotok + Iran) in po velikem delu Iberskega

šestdeset krščanskih romarjev. Ob koncu 8. stoletja so se začeli muslimanski napadi na samostane (vedno so pobili vse menihe) in uničevanje cerkva po celotni Palestini, zlasti pa v Jeruzalemu in okolici. Vedno so

moremo reči. Ko je pri Hattinu premagal kristjane, je dal, kakor je zapisal njegov tajnik ad-Din, obglaviti vse templjarje in malteške viteze, saj jih je rajše pobil, kot napravil za sužnje. Pri njem je bila cela vojska muslimanskih učenjakov, asketov in drugih podobnih – vsak od njih je izrazil željo, da bi ubil enega viteza, kar jim je Saladin "milostljivo naklonil". Kar vidimo v filmu "Nebeško kraljestvo", režiserja Ridleyja Scotta, da so namreč prebivalci Jeruzalema lahko svobodno šli v krščanske dežele, ker jim je to naklonil Saladin, ki je bil "mož-beseda", je velika laž – za svobodo so morali plačati odkupnino, polovica prebivalstva pa je morala v suženjstvo, ker si je niso mogli plačati.

Treba je povedati tudi nekaj o prevelikem poudarku, ki so ga namenili znamenitemu četrtemu križarskemu pohodu, ko so se križarji polastili Konstantinopla namesto Jeruzalema. Bizantinci so se do križarjev vselej vedli nepošteno – leta 1189 je cesar Izak II. celo sklenil zaveznitvo s Saladinom, da bi vse latinske cerkve v Siriji in Palestini (fr. Outremer) dobili grško-pravoslavni kristjani. Tudi pri četrtem križarskem pohodu je Bizanc prevaral križarje, zato so se ti odločili, da to nadlogo končno odstranijo. Veliko se je tudi govorilo, da so križarji zakrivali strašanski pokol v Konstantinoplu – žrtev je bilo nekaj manj kot dva tisoč, mesto pa je šlo okrog 150 tisoč prebivalcev. To ni nič v primerjavi s pokoli sultana-mameluka Baibara (1223-1277) in še drugih mamelukov, ki so pokončali več celih mest, in sicer pobili so neobgljene ljudi, saj so jim sprva obljubili, da bodo ostali živi, če se predajo. Tudi leta 1291, ko so mameluki oblegali Akre, zadnje krščansko trdnjavo, so povabili odposlanca mesta, da bi sklenili premirje – ko so ti prišli iz mesta, so jih takoj obglavili. Ko je Baibar leta 1268 zavzel Antiohijo, je izvršil najhujši pokol kristjanov v zgodovini, česar pa se velika večina zahodnih zgodovinarjev zgolj dotakne, v nasprotju s "pokolom v Carigradu". Tudi menihe na gori Karmel so poklali brez vsake milosti. In tako se je končal čas latinskih kraljestev na Bližnjem vzhodu, pravzaprav je nekaj ostankom teh kraljestev ob morski obali uspelo preživeti ter obstati še kakšne dve stoletji in pol. Križarje je k pohodom nagnila samo vera in nič drugega – to je treba jasno povedati. Ta ista vera očitno marsikoga še danes moti. Križarski pohodi so se končali zato, ker je Evropo ohranjanje krščanskega otoka sredi muslimanskega oceana preveč stalo – tako finančno kot tudi v smislu človeških življenj. Drži pa tudi, da se je, dokler so bili križarji na Bližnjem vzhodu, islamski osvajaški val ustavil. Takoj ko je bilo konec križarskih vojn, je islamski val spet začel mleti in se je zaustavil šele v 18. stoletju, vendar ga je v to moral prisiliti vojaški poraz.

Andrej Vončina

ŠE MALO LITERATURE: Rodney Stark, *Gli eserciti di Dio*, Lindau, Torino 2010; Luigi Negri, *False accuse alla Chiesa*, Piemme, Milano 1997; Vittorio Messori, *Pensare la storia*, Sugarco, Milano 2006.

polotoka. Vojaški razlogi za ta razmah so pravzaprav zelo preprosti. Prvi je ta, da so se Bizantinci in Perzijci iztrošili v stoletja trajajočih medsebojnih spopadih – oboji so imeli na voljo le obmejne vojaške enote, ki so pa bile razporejene v med sabo oddaljenih trdnjavah, v veliki meri pa je šlo tudi za najemniško vojsko. Konjeniških oddelkov, sposobnih naglih premikov, niso imeli na voljo. Na drugi strani imamo Arabce, ki so že od otroštva vihteli orožje, s kamelami pa so lahko hitro prečkali puščave. Svoj napad so vedno usmerjali na eno točko, večina cesarskih čet pa je bila raztresena po celotni dolžini meja cesarstva (te meje pa niso bile kratke). Meje so tudi pogosto varovala arabska plemena, ki so jih Bizantinci plačevali priložnostno – ko je prišlo do prvih prask, so hitro prešli na stran arabskih zavojevalcev.

Veliko je bilo v preteklosti napisanega o domnevni muslimanski strpnosti, kakor je bilo napisanih tudi mnogo ne le netočnosti, ampak pravih neumnosti, kar se je začelo že v 18. stoletju z Voltairom, Gibbonom in drugimi pisci razsvetljskega obdobja. Njihov namen je bil katoliško cerkev opisati v čim bolj temni luči, kakor pravi ameriški sociolog in zgodovinar religije Rodney Stark v svojem izčrpnem delu "God's Battalions: The Case for the Crusades". Perzijci so se npr. še več kot celo stoletje upirali islamski prevladi (ne le nekaj let po 650 – tega leta je bilo Perzijsko kraljestvo dokončno zasedeno), s čimer so bili deležni najbolj zverinskih povračilnih ukrepov. Potem je bilo na smrt obsojenih sedemdeset krščanskih romarjev iz Male Azije – pobili so vse, razen sedmih, ki so se spreobrnil v islam. Nemalo zatem so v Jeruzalemu Arabci križali

se znesli tudi nad civilisti – bilo je mnogo pobojev in posilstev. Ob koncu 10. stoletja je turški sultan ukazal kristjanom, da morajo okrog vratu nositi križ, težak dva kilograma. Judje so nosili podobno teleta z isto maso. Po njegovem ukazu je bilo uničenih več kot trideset tisoč cerkva, vključno s cerkvijo Svetega groba. Za Evropejce so muslimani izdajalsko s silo napadli nekoč krščanska ozemlja, jih oskrunjali, plenili, zasuznjevali prebivalstvo. Vse to iz čiste želje po uničevanju. Tudi veliki angleški zgodovinar 18. stoletja Edward Gibbon je moral priznati, da bi, če Karel Martel muslimanov ne bi ustavil pri Poitiersu (732), "na Oxfordu morda danes morali poučevati razlago Korana". Glede tako občudovane islamske civilizacije je zanimivo to, da je po arabski zasedbi Egipta, severne Afrike in Iberskega polotoka povsod izginila uporaba kolesa – kolo je potrebovalo ceste, Arabci pa so bili vajeni kamel, nad katerimi so seveda imeli monopol. Znameniti islamski junak Saladin, ki so mu zahodni pisci peli take slavospeve, je zaprl znamenito knjižnico v Kairu, knjige pa vrge na odpad. Kristjani so sklenili, da gredo v protinapad – torej je šlo le za odgovor, nikakor niso prvi napadli. Veliki plemiči in vitezi niso bili ne neumni ne naivni, da bi ne vedeli, kaj jih čaka v Sveti deželi, saj so tam nekateri že bili, ali pa so za razmere izvedeli od kakega sorodnika, ki je bil tam kot romar. Vedeli so tudi, da med tistim kamenjem in peskom ni bilo nobenih kupov zlata, ki bi čakali samo nanje. Če se še malo vrnemo h kultiviranemu Saladinu, ki naj bi v nasprotju z barbarskimi in lahkovernimi križarji bil tako civiliziran in razumen, naj povemo, da tega na podlagi zgodovinskih dejstev nikakor ne

Med dvema ognjema

Se ne znamo več pogovarjati?

Seveda se znamo. Ko gre beseda o stvareh, v katerih se strinjamo. Kimamo, hvalimo, poslušamo. A brz ko beseda steče na področje, v katerem stojimo na dveh različnih bregovih, se stvar povsem zasuka. Prav kmalu nisva več sogovornika, izmenjevalca mnenj, ki bi naju bogatila, ampak boksarja v ringu, ki vsako potezo občutita kot napad in ki iščeta, kako bi se zanj maščevala in kje je točka, ki bi najbolj zaboela nasprotnika.

Smo pač rojeni za zmagovalce. In tudi iz pogovora želimo iti kot zmagovalci, to je to. Ne vedoč, da je to prav največji poraz človeka kot bitja pogovora in bitja skupnosti. To je, čemur danes pravimo nesposobnost pogovarjanja. V splošnem se lahko strinjamo, da se danes ne znamo pogovarjati na dva načina: ali da molčimo, ko bi morali kaj reči, ali da kričimo, ko bi morali molčati. Da torej nimamo svojega mnenja ali se nam zdi nevredno o njem govoriti ali pa da želimo za vsako ceno s svojim mnenjem prevladati nad drugimi, češ da je naše mnenje edino, ki se oklepa resnice. V obeh primerih gre za isto stvar: izgubili smo (samo) spoštovanje. To se po navadi zgodi, kadar pozabimo, da je v spopadanju z življenjem človeku potrebno oboje: sposobnost za prilagajanje in sposobnost za samoobrambo, ali če hočete drugače, ljubezen in agresija. Sposobnost, kot pravi Christa Meves, da popustimo, da spremenimo ali celo žrtvujemo svoje, in sposobnost, da branimo svojo nedotakljivost. Boj in ljubezen, torej.

Foto M. Rijavec

Zakaj je v pogovoru pomembno oboje? Ker je poanta pogovora, da iz njega zrasem, da napredujem, da se prenavljam, vse to pa lahko naredim samo na tem, kar sem, na svojih koreninah. Da torej ostajam na svojem, a iz tega svojega zrasem v nekoliko bolj pravo smer. Pogovor je namreč tako zelo dragocen prav zato, ker gre za izmenjavo mene in tebe – kjer vsak dobi nekaj novega, dragocenega za svojo nadaljnjo rast. Seveda pa je to mogoče samo tam, kjer se želita sogovornika poslušati in poiskati v drugem nekaj dobrega in ne provokacije. Zato je sposobnost pogovora najprej sposobnost poslušanja, za kar pa so potrebni čas, pozornost in dopuščanje možnosti, da se naše mnenje spremeni. In tega se najbolj bojimo, ker imamo občutek, da bi nas sogovornik potem premagal. Toda, ali ni največji zmagovalac prav tisti, ki pride do resnice?

Marko Rijavec

Za novo rojstvo

Pečat za življenje

Rad bi razmišljal o stvarnosti, ki je odločilno zaznamovala moje življenje, čeprav sem jo šele postopoma spoznaval in uresničeval. Bil sem krščen, starši so položili vame pečat Božjega, da bi rasel iz njega in se razvil za trdno pot življenja. Slovenci imenujemo ta zakrament krst, križ, kar kaže na podarjeno Božjo ljubezen. Verujem, da me v vseh okoliščinah, tudi najbolj temnih, spremlja tiha Božja prisotnost. Moj temelj je tako v varnih in naklonjenih rokah. Zato se vedno znova vračam k izviru, da bi celovito povezal vse razsežnosti svojega življenja.

Uporniška želja

Ob tej izkušnji zaklada dobrega doživljam tudi marsikaj slabega, slepega upornega, ki me želi prikleniti nase, da bi se prestrašil in si rekel, da se ne da. Dejstvo hudobije visi nad življenjem. Že majhni otroci se upirajo, so trmasti in hočejo izsiljevati naklonjenost staršev. Zato je potrebna vzgoja, žrtev, tako čustvena in umska, kakor tudi duhovna in etična. Krstna milost prinaša moč, da se morem boriti z vsemi stanji in skušnjavami sebičnega prisvajanja in mišljenja, pa tudi z begom v nerazumsko, kjer bi se rad malo poujčkal in pozabil na to, kar sem.

Ljubezen osvobaja

Krst mi odkriva bližino Boga, ki prihaja v vse pore mojega življenja, zlasti v nemoči, temo in ranjenosti. Prav tako mi pomaga k jasni odločitvi za pravo in polno življenje. Prežet sem s Kristusovo žrtvijo na križu, ki je spremenila človeško hudobijo in temo v ljubeči dar za novo življenje. Zato se moja nagnjenost k slabemu križa z zastonskim darom, da morem ljubiti in živeti to, kar sem. Krst je kakor cepič na divjako, ki je sicer odporna, vendar ne rojeva zlahtnega grozdja. V moči Kristusovega krstnega daru morem v vseh atomih svojega bitja sprejeti Božjo ljubezen in se odpirati k drugim, v svet in zgodovino. Kdor je zares ljubljen, ga ni več strah za darovanje.

Odgovor na temeljno hrepenenje

Zelo pomembno je postaviti to dogajanje v povezavo z najglobljam hrepenenjem, ki ga nosim v sebi, da si iskreno želim živeti svojo notranjo skladnost in biti vesel pri sebi doma. Nasprotje temu je pesimizem, ko se neprestano iščem in sem nezadovoljen sam s sabo. Krstna moč tako krepi moje temelje, mi daje smisel in me podpira v naporih. Tu odkrivam vrednote v njihovi resnični privlačnosti ter gradim spoštljiv odnos do ljudi in sveta.

Pogovor o krstu

Na spletu sem našel pogovore mladih staršev, zlasti mamic, kako se odločajo za krst svojih otrok. Nekateri vzamejo krst zares, zlasti kot začetek verske in moralne vzgoje. Drugi gredo ravnodušno mimo, ker jih ne zanima, in

prelagajo odločitev za vero v kasnejše obdobje, ko se bo otrok sam odločil. Razmišljajo in obenem zaskrbnjujejo je razmišljanje staršev, ki si niso na jasnem, ali naj krstijo otroke ali ne.

Nekateri moti Cerkev z njenimi duhovniki, slabe izkušnje iz mladosti, drugi kažejo neko slepo upornost do vere in Cerkve, ker ne želijo, da bi omejevala njihovo svobodo. Zopet drugi krstijo zaradi starih staršev in tradicije, nekateri celo za vsak slučaj, da se otroku kaj ne zgodi in da mu bo morda kdaj prav prišlo. Sicer pa je krstni praznik zelo lep dogodek, kjer se zbere vsa družina. Ti pogledi razodevajo, kako je skrivnostno človekovo srce, ki si po eni strani želi luči, po drugi se ji upira, hoče iti po svoji poti in v svoji moči. Toda Bog ne odneha v svoji potrpežljivosti in v Svetem Duhu krajša razdalje, da bi se obrnili in odprli Kristusovemu velikonočnemu daru.

Vernik gre po drugi poti

Vzdušje, ki nastaja po gospodarski in moralni krizi, pomaga odkrivati globljo krizo življenja in odpirati temeljna bivanjska vprašanja. Morda bodo ob tem dejstvu generacije mladih bolj prislunhile svoji notranjosti in odgovorile na Božji klic za njihovo življenje. Tudi za kristjane je to milostni čas za prečiščenje vere, kolikor je zastrta z mnogimi kompromisi in neosebnostjo. Prepričan sem, da bomo tako prišli do tiste trdne vere, ki bo sposobna dati razloge za upanje in pomagati še drugim. Vedno bolj mi je jasno, da biti kristjan pomeni brez vsake svobežnosti iti po 'drugi poti', po Kristusovi poti in poti srca. Izkušstvo Kristusove bližine, moč njegove besede in ljubezni bo vedno dejavno in uspešno. Ne bo manjkalo težav, prišli bodo padci, toda z njegovo močjo bo mogoče vztrajati naprej. Krst je osvoboditev za uresničenje poklicanosti, da je vse odprto Božjemu navdihu in veselju, da sem sprejel njegovo povabilo.

Krstna kultura

Tam, kjer so mnogi pristali na Božjo oddaljenost in zakon divjega egoizma, napuha, razpuščenih strasti, predstavlja krst novo kulturo, ki je povezava božjega in človeškega. Bog mi je blizu, bližje, kot sem sam sebi. Pri ohranjanju te zavesti mi pomaga skupnost vernikov, ki marsikdaj daje občutek preživetosti in utrujenosti, v resnici pa nosi v sebi moč, da morem živeti iz svojega krsta, in me podpira, da se čim bolj uresničim kot človek in kristjan. Nekatera znamenja kažejo na novo Božje binkošno delovanje, ne vse splošno, ampak v majhnih, a živih občestvih. Krstni dogodek mi tudi budi upanje, da morem iti naprej v čase, kakršni bodo. Tako bom na pot povabil še druge sodobnike, da bi v svoji vesti prislunhili Božjemu glasu in se zavedeli veličine družinskega ter vzgojnega dela, pa tudi vere, ki jo morejo kot najdragocenejšo svetinjno podariti svojim otrokom.

Primož Krečič

Nekemične odvisnosti (1)

Odvisnost od prenosnega telefona

Kaj je odvisnost brez kemičnih substanc?

Svojo drogo nosimo vedno s seboj! V našem živčevju je vgrajen sistem za omamljanje. Naše telo samo proizvaja substance, ki so v resnici droge. Ste že kdaj slišali za endorfine? Za dopamin, adrenalin...? Te snovi vsaj začasno povzročajo otopenje bolečine, omamo, trans, vrhunec. Ta sistem je sam po sebi dober, težava pa nastane, ko ga človek začne zlorabljati, ko nismo več sposobni kontrolirati svojega obnašanja, ko to obnašanje ponavljamo, kljub temu da se zavedamo negativnih posledic, ki nas čakajo.

Kateri vrste nekemičnih odvisnosti nas ogrožajo? Odvisnost od računalnika, od prenosnega telefona, od seksa, od dela, od kompulzivnega nakupovanja, čustvena odvisnost - odvisnost od odnosov, odvisnost od iger na srečo...

ODVISNOST OD PRENOSNEGA TELEFONA

Kot večina drugih nekemičnih odvisnosti, je odvisnost od prenosnega telefona nova odvisnost, saj se pojavi konec 80. let. Neverjetno, kako je majhna naprava, ki jo vtaknemo v žep, spremenila našo kulturo. Na boljše ali na slabše? Res je, da smo morda veliko bolj dosegljivi in učinkoviti. Ta naprava vpliva tudi na naš jezik in besedni zaklad. Gre pri spreminjanju jezika zgolj za spremembo jezika v smislu okrajšav ali pa tudi za zmanjševanje besednega zaklada, ki po raziskavah sodeč, postaja vse bolj skromen? So naši medsebojni odnosi zaradi te naprave bolj kvalitetni? Dejstvo je, da je izdelava prenosnih telefonov prišlo tudi do nove odvisnosti - odvisnosti od prenosnega telefona.

Katera so razpoznavna znamenja odvisnosti od prenosnega telefona? Odvisnost od prenosnega telefona se kaže na mnogovrstne načine. Ko kdo zapade v SMS manijo in meni, da je to, koliko

je cenjen, odvisno od količine prejetih SMS-ov, ne gre več za šalo. Nekateri so odvisni od novih modelov. Vsakih nekaj mesecev kupijo nov aparat, seveda ne kakršnega koli, ampak tistega, ki pomeni zadnjo modo in dosežek tehnike. Pomislimo, koliko denarja za to zapravijo, toda vse to počnejo zato, da se čutijo "integrirane", sprejete in pomembne. Zato svoj telefon seveda razkazujejo. Nekateri, ki morda nimajo denarja, da bi kupovali najnovejše tipe prenosnega telefona, so zasvojeni z igricami, ki jih omogoča aparat.

Pri nekaterih ljudeh se pojavlja strah, da se prenosni telefon izklopi ali se izprazni baterija. Do telefona imamo lahko čustven odnos, tako da prenosni telefon nadomešča potrebo po odnosih! Brez njega nekateri ne gredo nikamor več, s seboj ga vzamejo tudi na stranišče in v posteljo. Poleg tega raziskave ugotavljajo, da prenosni telefon vpliva na izgubo seksualnega libida, na povečanje nervoznosti, na slabo počutje, nespečnost ter na siromašenje besednega zaklada.

Kako prenosni telefon vpliva na naše medsebojne odnose? Verjetno si vsi, ki uporabljamo prenosni telefon, ne znamo več predstavljati življenja brez njega. Kako zelo nam pomaga, saj poenostavi naše stike in dogovore.

Toda postaviti si moramo vprašanje: Kaj odnosi sploh so? Če s kom govorim po prenosnem telefonu ali si izmenjujem SMS sporočila, je taka komunikacija v primerjavi z neposrednimi osebnimi odnosi precej revna. Gre le za besede. Kaj pa nebesedna komunikacija, ki po nekaterih raziskavah

zavzema 90% komunikacije? Že res, da je možna danes tudi video povezava, toda taki odnosi so že vedno na nižji ravni kot neposreden osebni stik. Res kamera lahko posreduje vse tisto, kar človek zazna v neposrednem odnosu? Kaj pa vonji, ki so tu povsem odrezani? Skrbimo za pristne medosebne odnose! Kjer je možno, da se pogovorimo v živo, izberimo to možnost. Npr. zakaj bi dve sosedki komunicirali preko interneta ali prenosnega telefona, če se lahko srečata na trgu pred hišo ali blokom? Zavedajmo se: neposredna medosebna komunikacija neskončno presega komunikacijo preko prenosnega telefona. Naj bo prenosni telefon zgolj naš pripomoček! Zaradi prenosnega telefona ne zanemarimo razvijanja sposobnosti za neposredne pristne odnose, ampak si za to zavestno prizadevamo! Kako? Na kakšen način?

Bogdan Vidmar

Ko nam sprehod s psom razširi obzorja Kaj se lahko naučimo od psa

Pri Vittoriju Messori, ki ga rad prebiram, sem zasledil zanimivo razmišljanje o psih. Ob svoji izkušnji, ko je varoval prijateljičino psičko, je nekoliko razmišljal. Pa poglejmo to razmišljanje. Objavljam malo skrajšano in predelano verzijo.

"Veliko ljudi ima rado pse in zna ceniti veliki dar, ki nam ga je z njimi naklonil stvarnik. Prav zanimivo je opazovati obnašanje teh živali, razdeljeno med spontanostjo in vzgojo, med bistrostjo in nagonom. Medtem ko mi ljudje na sprehodih gledamo pred sabo, pa psi hodijo s sklonjeno glavo in neprestano vohajo pločnike, zelenice, gredice, gume... Noben vonj jim ne uide, od časa do časa pa mora biti kak vonj bolj zanimiv od ostalih, saj se psi ustavijo, bolj intenzivno, skoraj noro vohajo in je treba, za nadaljevanje sprehoda, kar pošteno povleči. Kdaj pa kdaj pa nas pes na vso moč vleče za neko sledjo, ki ga privlači. Mi ne občutimo, ne vidimo, ne razumemo prav nič, naš pes pa, nasprotno, marsikaj. Obstaja torej cel svet, ki ga naši človeški čuti ne morejo zaznati, in ki je, po drugi strani, očitna resničnost za živali. Nismo sposobni zaznati tega sistema znamenj, ki nas obkroža in, četudi bi ta znamenja zaznali, jih ne bi bili sposobni dešifrirati. Nasprotno pa ta znamenja jasno

Urška Lunder: "Odprto srce: izkušnje in spoznanja ob umiranju in smrti"

Kaj manjka odprtemu srcu?

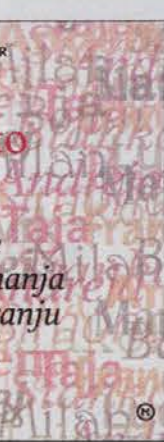
Takšno knjigo lahko napiše samo nekdo, ki so se življenja in zgodbe ljudi nanj prilepila. Čudovito topla knjiga je to, ne samo zato, ker to piše na njenih platnicah, ampak ker je res topla - zaradi ljubezni avtorice, ki je svoje bolnike sprejela ne kot paciente, temveč kot ljudi. Zdi se, da gre v njenem pisanju za iskanje nečesa globljega v človeku. In za srečevanje s tem - ne samo na površju, ampak v resničnih globinah človeka, ki se najbolj razkrijejo, ko človek umira.

Urška Lunder

Prav mogoče, da sem vas s to besedo odvrnil od branja. Veliko ljudem se zdi umiranje danes pretežka tema. Veliko ljudem se zdi, da je smrt nekaj grozljivega, nekaj, čemur se je treba na daleč ogniti. To se je v naši družbi razpaslo, ko smo umaknili smrt iz naših življenj, iz naših domov, ker se nam je zdela prekruta in nam je kvarila razcvetajoči se kult ugodja.

A ta knjiga predstavi umiranje in smrt kot "umiranje telesa in cvetenje duše". Ta knjiga je polna dobrih misli o zorenju in staranju, dveh procesih, ki zadevata vsakega od nas, ker se jima ne moremo in ne smemo izmakniti. Ta knjiga je polna poslušanja za človekovo lepoto, ki s starostjo in boleznijo ne

umre, ampak se pozlati. Ta knjiga je polna bližine. Zato je tako zelo topla. Avtorica Urška Lunder je zdravnica, ki se je specializirala za paliativno medicino, t. j. medicino, ki se ukvarja z lajšanjem simptomov bolezni brez zdravilnega učinka pri neozdravljivo bolnih. Ta veja medicine je seveda še v povojih, saj so bile medicina in njene ustanove vedno zapisane reševanju življenja, zdravljenju bolezni, ne pa oskrbi pred smrtjo. A ker se je v zadnjem stoletju zgodil umik umiranja iz domov v bolnišnice, t. i. hospitalizacija smrti, se je tja prenesla tudi skrb za umirajoče. A smrt je bila v bolnišnici vedno pojmovana kot poraz, kot napaka, in tako so obravnavali tudi bolnike, ki so bili neozdravljivo bolni. Preprosto so čakali, da izdihnejo. Zelo nečloveško umiranje, na tujem, brez vsakršnega dostojanstva, v samotni in zapuščenosti.

To nehumano obnašanje do umirajočih odpravlja delo Urške Lunder in njej podobnih. Biti blizu, ne samo z besedo, ampak tudi s tišino, dotikom, pogledom. Poskrbeti za miren konec življenja, v družbi bližnjih, sorodnikov. Nasploh je njihovo načelo, da smrti niti ne zavlačujejo niti ne pospešujejo, ampak omogočijo kvalitetno življenje vse do smrti. Verjetno se je to razvilo ob občutenju človekove nemoči,

ko se sooča s smrtjo. Je že tako, da tedaj človek ne more nič drugega, kakor da je tam, da je blizu. Tudi največji odmerek morfina ne daje istega kot bližina in tolažba. Toda povejte, mar je kako mogoče

potolažiti človeka, ki umira? Se ga da umiriti z morfinom in besedo? Pri vsem tem delu pogrešam prisotnost Boga. Avtorica se močno dotika duhovnega dela teh ljudi. Čuti ga. In v tem čutenju začuti svojo nemoč. Morda predvsem zato, ker je v človeku še nekaj več, še neki drugi odnos, ki ga mora urediti v svojem življenju, da bi se v sebi in svojih bližnjih resnično umiril. V sebi išče spravo in odpuščenje, zavest ljubljenosti - ne samo od tistih, ki so okrog njega, temveč splošne in nepreklicne ljubljenosti. In to lahko najde samo v Bogu, v molitvi kot pogovoru z njim in v zakramentih kot znamenjih njegove milosti, pomoči, tolažbe, bližine. A prepričan sem: če smo ljudje do ljudi, bomo prišli tudi do tega. Vprašanje je le, po kolikem času.

To bi lahko bila knjiga, ki bi pokazala, da je smrt del našega življenja in našega vsakdana ter zato tudi našega doma. To bi lahko bila knjiga, ki bi medicini povedala, da ima človek v sebi tudi duha in da tega tudi pri zdravljenju telesa ne moremo zanemariti. To bi lahko bila knjiga, ki bi nam pomagala najti lepoto tudi v umiranju in boleznih. To bi lahko bila knjiga, ki bi dokončno povedala, da nas ljudje potrebujejo. To bi lahko bila knjiga, ki bi nas nagovorila k ljubezni. A za to je potrebno najprej sprejemati smrt. Da bomo vedeli, kaj je življenje in kdo je njegov gospodar.

Marko Rijavec

Urška Lunder, *Odprto srce: izkušnje in spoznanja ob umiranju in smrti*, Mladinska knjiga, Ljubljana 2010

S strani 1*

Zakaj je v Cerkv...

Najprej je, kot je ugotovil italijanski sociološki inštitut IARD: "potreba po nekem sklicevanju na moralo (navadno neko nedoločno), ki bi jim omogočilo utišati vest in dalo prosto pot načinu življenja, ki je v svojem bistvu ne-religiozen". V drugih primerih, ki jih tudi ni malo, pa gre za neko pripadnost brez verovanja, ki služi predvsem kot razpoznavni znak v svetu, kjer vlada množstvo kultur in verovanj. To razmišljanje nas pripelje do trditve, da imamo pred seboj "prvo neverno generacijo", to je generacija, ki - kot smo rekli - ne gre proti Bogu in Cerkv, ampak se uči živeti brez njiju. To je še eden izmed tistih "brez", ki so značilni za naše

dvajset- in tridesetletnike, moje vrstnike - ostali so: brez naglice, da odrastejo; brez stalne zaposlitve; brez gotovih perspektiv; brez bližnje namere po tem, da bi si ustvarili družino; brez socialnega čuta; brez vidnih mest in vlog, s katerimi bi ta generacija za sabo pustila vidno sled. Ti mladi seveda niso padli z neba, ampak gre za generacijo, kateri nihče ni z zglodom izpričal moči, lepote in človeškosti vere. Nihče jim tudi ni pomagal razviti smisla za presežno, za priporočanje, za hrepenenje, za ustvarjenost, za molitev in za skupnost (tu velja povedati, da so mnogi edinci, ki so zrasli kot mali "šefi" družine, starši pa so jih preveč zasipali z afekti in darili). V prihodnji številki bomo z razmišljanjem nadaljevali in pogledali, kako smo prišli do te "prve neverne generacije".

Armando Matteo, *La prima generazione incredula*, Rubbettino, Soveria Mannelli (CZ) 2010

nagovarjajo kateregakoli psa, četudi tehta le par kilogramov. Messori nato pravi, da je mogoče njegova razširitev nekoliko nasilna, morda celo nedopustna ideja, vendar pa mu pride na misel norost kristjanov, ki se še danes trdno oklepajo vere, da poleg vidnega sveta obstaja tudi neki nevidni svet. Pomisli na svetnike, ki so 'videli' angele, na vse tiste, ki se jim je razodevalo onstranstvo, na otroke, ki se jim je prikazala Marija, na samo resničnost življenja, ki se skriva za ekranom smrti. Gre za nevidno dimenzijo, ki jo mi, ki nismo svetniki, sprejemamo z očmi vere. Zakaj bi obravnavali kot nesmiselno tako vero, ko pa nam že manjši večerni sprehod s psom dokazuje, da zaznavamo le majhen del tega, kar resnično obstaja? In, ali ni smešen scientizem, po katerem obstaja le to, kar zaznamo s čuti, ko pa so ti veliko slabše razviti kot pasji?"

Meni je bilo to razmišljanje zelo všeč, kot vsako, ki mi odpre nekaj, o čemer še nisem sam razmišljal. Ko sem sam vodil na sprehod psa, mi še na pamet ni padlo kaj podobnega in sem se jezil, ker ni hotel nadaljevati sprehoda in sem ga moral vleči za sabo, ali pa me je vlekel on.

AV

Vittorio Messori, *Emporio catolico*, Sugarco, Milano 2006

Kadar spoznaš

Kadar spoznaš: vse je temno in vendar treba živeti, in veš, da boš ljubezen ljudi in jih vendar moraš objeti,

in ko vidiš: korak je zaman, da bi utelesil sanje, in veš, da blazno, a vendar lepo in visoko je tvoje iskanje,

takrat, če se vzpne pogum teman, v noč vre kakor temni gejziri - se sredi tvojih razsanjanih sanj srce ti še komaj umiri.

SREČKO KOŠOVEC